Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXIX. | ЧИСЛО 117. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ПЯТНИЦЯ, 20-го МАЯ, 1921. | VOL. XXIX. | No. 117. JERSEY CITY, N. J., FRIDAY, MAY 20, 1921. | THREE CENTS

Страйкарі роблять кроки до покінчення страйку.

СЕКРЕТАР ПРАЦІ ДІСТАЄ ПОВНОВЛАСТЬ ЗАСТУПАТИ СТРАЙКУЮЧИХ МОРЯКІВ.

ВАШІНГТОН, 18. мая. — Представителі моряків, операторів бездротних телеграфів на кораблях, та корабельні машиністи дали секретареви (міністрови) праці Дейвисови, право заступати їх підчас переговорів з властителями кораблів та федеральною корабельною радою (шипинг борд).

Вони приїхали до Вашінгтону і відбули зі секретарем довгу конференцію, по котрій віддали цілу справу в руки Дейвиса. Вони мають стрінутися з ним знов завтра, бо тоді Дейвис виготовить уже проект порозуміння. Які услівя предложить Дейвис, покищо ще не знати.

Догадуються лише, що він запропонує таку саму знижку, якої домагався адмірал Бенсон, голова корабельної ради, але за те зажадає зміни постанов щодо овертайму та других умов праці.

ЗЕЛІЗНИЧІ РОБІТНИКИ БУДУТЬ БОРОТИСЯ В СУДІ ПРОТИ ЗНИЖКИ ЇХ ЗАПЛАТИ.

ВАШІНГТОН, 18. мая. — Як лише прийшла сюди вістка, що федеральна робітнича зелізнична рада у Шікаго постановила зарядити зниженне заплати зелізничим робітникам від 1. червня, зараз представителі юній зелізничих робітників заявили, що вони будуть противилися зарядженню ради та що вони підуть зі справою перед суд. Вони кажуть, що рішенне ради є неоправдане та що суд, переглянувши предложені докази, буде змушений прийти до иншого рішення, як прийшла рада. Вони хочуть предложити на суді докази на те, що виводи, предложені властителями зелізниць, не годяться навіть з урядовими даними.

ЗЕЛІЗНИЦІ КАЖУТЬ, ЩО РІШЕННЄ РАДИ ПОЗВОЛИТЬ ЇМ НАБИРАТИ БІЛЬШЕ РОБІТНИКІВ.

ШІКАГО, 18. мая. — Заявляючи, що рішенне федеральної зелізничої робітничої ради, зменчуюче заплату зелізничих робітників, позваляє зелізницям наймати більше робітників, зелізниця Шікаго енд Алтон Рейлровд приняла нині відразу 3,000 робітників до роботи на зелізниці і в зелізничих варстатах. Дня 1. червня найме ще 2,000 других. Зелізничі менаджери обчисляють, що коло 250,000 робітників буде можна в той спосіб приняти на роботу.

В МІНГО ЗАНОСИТЬСЯ НА ПОВАЖНІ ЗАВОРУШЕННЯ.

ВІЛІЕМСОН, Вест Верджінія, 18. мая. — Як з Вашінгтону прийшла вістка, що президент Гардинг відкинув просьбу губернаторів стейту Вест Верджінія та Кентакі, котрі просили о висланнє федеральних військ на страйковий терен до Мінго Кавнті, зараз купці, бизнесмени, лікарі, урядники по офісах стали організуватися „для самооборони" перед можливими нападами.

Вони утворили „перший мінгський комітет чуйности", котрого кождий член обовязується бути готовим на кождий заклик виконавчого уряду комітету. Вечером відбулися загальні збори, на котрих було присутних около 250 узброєних людей. Всі священики з околиці взяли участь в зборах і зобовязалися носити оружє. На зборах читали також телеграму від губернатора стейту Вест Верджінія, в котрій він радить їм помагати поліційним властям стейту, признаючи тим їх організацію.

ГУБЕРНАТОР СТЕЙТУ ПРОТИ ЛІНЧІВ.

АТЛЯНТА, Джорджія, 18. мая. — Дорсі, губернатор стейту Джорджія, видав книжочку проти лінчу Муринів в його стейті. Книжочка повна страшних фактів про звірства білих над Муринами.

Проти книжочки повстало страшне обуренне серед полуденних білих. З усіх сторін сиплються критики на напасти на денних білих. З усіх сторін сиплються критики і напасти на вину перед усіми за лінчі. Відповідаючи на напасти суддів, губернатор картає суддів за горячкову, непоміркoвану писанину, не лицюючу судді, а потім додає: „Я згадав в своїй книжочці лише 5 случаїв. А прецінь товпи в стейті Джорджія від року 1885, забили вистрілами, через повішенне, спаленне або утопленне 415 Муринів, межи ними богато жінок. Від коли я зібрав сї дані, за послідних 50 днів, товпа взяла безборонну стару Муринку з її дому і в ночи втопила її".

РАСОВІ ЗАВОРУШЕННЯ В ДЖОРДЖІЇ.

БАЙРОМВИЛ, Джорджія, 18. мая. — Вчора вечером почалися расові заворушення проти Муринів. Почалися вони, як начальник місцевої поліції хотів стягнути податок від одного Мурина, котрий не хотів його платити. До його дому зійшлися другі Мурини з околиці, щоби обстати за своїм товаришом по расі. Тоді шериф, зі заступниками і приватними горожанами пішли штурмом на дім, в котрі забарикадувалося яких 20 Муринів.

Білі кажуть, що як громада білих наближалася до дому, чорні почали стріляти. Бувший жовнір Дейвис впав ранений вісімома кулями; найтяжча рана в його стегні. Мурини держалися, доки білим не прийшла допомога. Шериф тоді загрозив Муринам, що як вони не піддадуться, то він скаже спалити дім. Чорні почали втікати з дому, а білі до них стріляли. Підчас сеї стрілянини до утікаючих убито одного Мурина та ранено чотирох. Опісля білі висідили в очеретах ще сина того, що противився платженню податків, і його також убили. Білі піймали 25 чорних та забрали від них 25 рушниць.

ХЕМІКИ ПРОТИВЛЯТЬСЯ ДАЛЬШИМ ПРОГІБІЦІЙНИМ ЗАКОНАМ.

ВАШІНГТОН, 17. мая. — Перед судовим комітетом палати послів ставала депутація американських хеміків, щоби висловити свою думку про внесенні в конгресі проекти заострити ще далі прогібійний закон. Хеміки висказалися одноголосно проти дальших обмежень продукції алькоголю, кажучи, що таке обмеженне грозить руїною промислам, котрі потребують алькоголю. Хеміки, котрі казали, що вони репрезентують 15,000 хеміків по всьому краю, вказували, що прогібіційний закон такий нерозумний, що він навіть заборонює денатурований алькоголь як щось такого, що може стати народним напитком.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ОСТЕРІГАЄ СОВЄТИ.

ВАШІНГТОН, 17. мая.—Американський уряд остеріг московські совети, що він не дасться загнати до якихнебудь зносин з ними через безправне арештованнє та держанне в тюрмах американських горожан. Уряд дав до пізнання, що так довго, як Американці сидять в совєтських тюрмах, так довго американський уряд навіть не думає брати під розвагу ніяких совєтських пропозицій.

АМЕРИКА МАЄ БУДУВАТИ ЯПАНОВИ КОРАБЕЛЬ.

Щоби показати Злученим Державам, що Япан не боїться Злучених Держав і має повне довіре до них, японський воєнний уряд зробив контракт з Ню Йорк Шипинг Корпорейшен на будову великого японського воєнного корабля на 20,000 тон. Се уже другий японський воєнний корабель, який будується в Америці; 25 літ тому одна фабрика у Філаделфії побудувала японський кружляк Касаґа.

ЦІЛЕ СЕЛО ШУКАЄ ПРОПАВШОГО ХЛОПЧИНУ.

Гончі собаки, скавти, поліція, і маса приватних горожан села Арлінгтон в стейті Ню Джерзи перешукує околицю села, глядаючи за чотирольтним Арчі Нортровпом, котрий пропав з дому послідного понеділка. В полудни того дня малий хлопчина дістав від матери ніклю, за котрий він купив собі цукорків в поблизькім склепі. Дитина перебралася опісля через гущавину коло дому і дійшла до фарму Клайда Сілея, над Пасеїк Ривер, майже милю від дому. Як хлопчина переходив через поле сего фармера, яке він орав, фармер кликав до нього, щоби зійшов з рілі. Хлопчина зійшов, і його потім бачили коло мосту на ріці Пасеїк. Властитель газолінової стації побачив його, як він перегнувся через поруче і дивився у воду, боячися, щоби дитина не впала у воду, він кликав до неї, щоби уступилася від моста. Дитина відійшла від моста, і потім її бачили коло дому з лодками. В тім самім місци бачили її коло 9-ої години вечером. Се люди бачили його в послідне. Занепокоєні неприсутностю дитини, родичі повідомили поліцію, котра взяла російських гончих псів і пішла шукати дитини. До поліції прилучилася ціла маса приватних людий, довідавшись про дитину з часописий.

ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ В ПАСЕЙКУ, Н. ДЖ.

Українська гр. кат. церков св. О. Николая в Пасейку, Н. Дж., устроює **ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ** в честь Тараса Шевченка **в неділю, дня 22. мая 1921 р.** в німецкій галі, 209 Гоп Евеню. Початок точно о годині 6. вечер. В програму входять слідуючі точки: 1. Американський гимн „Star Spangled Banner"; 2. Вступне слово, п. Ром. Слободян; 3. „Завіщаннє", Хор, дірігент С. Ціміхуд; 4. Вязанка українських пісень ч. 1, Банда св. О. Николая, дірігент проф. Едельман; 5. „Мово рідна", хор дітей, дірігент С. Ціміхуд; 6. „Катерина", декламація (в скороченню), п-ні Зволінська; 7. „Думи мої", хор, дірігент С. Ціміхуд; 8. „На вулиці не весело", „Нащо мені чорні брови", сольо, п-на С. Тимкевич; 9. Вязанка українських пісень, діточа орхестра, дірігент проф. Едельман; 10. „Зазвенімо", хор, дірігент С. Ціміхуд; 11. Вязанка українських пісень ч. 4, банда св. О. Николая, дірігент професор Едельман; 12. „Ще не вмерла Україна". Ціни місць: $1.00, 75 і 50 цнт.; для дітей 25 цнт. Дохід на українську школу в Пасейку.

ПЯТЬ ТИСЯЧ ЛІТ МАЄ НАСІННЄ, А ЗАЦВИЛО.

Одна болтиморська Американка дістала насіннє цвіту, яке найдено в руках египетської мумії молодої дівчини, котру недавно видобуто з розкопаного гробу в Єгипті. Гріб мав походити з третої династії, себто мав 5 тисяч літ. Коли мумію привезено до Америки, щоби її помістити в нюйоркським музею, Американка роздобула собі одно з 5 зерен, котрі найдено в руці дівчини, що померла 3,000 літ перед Христовим Рождеством. Хоч огородники висміювали сю Американку, як вона заявила охоту посадити насіннє в городі, вона таки посадила; показалося, що зерно не завмерло, але скільчилося і зацвило.

ФЕДЕРАЛЬНА РОБІТНИЧА РАДА ПОСТАНОВЛЯЄ ОБНИЖИТИ ЗАПЛАТУ.

Зелізнича робітнича рада в Шікаго постановила обнижити робітничу заплату усіх зелізничих робітників в Злучених Державах. Знижка має почати обовязувати від 1. липня. Знижка поставить зарібок зелізничих робітників менче більше на становищи, на якім він стояв на весну 1918. року. Сподіються, що юнії зелізничих робітників не згодяться легко на сю знижку і почнуть якусь акцію проти неї.

ОСТОРОГА ПЕРЕД РОЗВОДАМИ

Конвенція провідників епископальної церкви в Злучених Державах видала до своїх вірних остерогу перед розводами. Епископ сеї церкви порівнував Америку до старинної римської держави перед її упадком; ся держава також мала тільки розводів, як Америка під теперішню хвилю. Так як Рим тоді находився в стані страшного морального зіпсуття, остаточно довело до повного упадку народу і держави, то з того епископ робить заключенне, що як Америка не поправиться, то з нею буде таке саме як з Римом.

ІТАЛІЙСЬКИЙ МІНІСТЕР БУДЕ НА ЗАСІДАННЮ АЛІЯНТСЬКОЇ НАЙВИСШОЇ РАДИ.

РИМ, столиця Італії, 18. мая. —Британський амбасадор в Римі був в італійського міністра заграничних справ гр. Сфорци питатись його, чи він прибуде на слідуючу конференцію аліянтської Найвисшої Ради, на якій мі жінши має бути обговорена справа Горішнього Шлеска.

Граф Сфорца відповів, що прибуде на конференцію, додаючи, що та справа вимагає скорої полагоди.

ПОЛЯКИ ПЛАТЯТЬ ДО КАСИ ЛІГИ НАРОДІВ ДОЛЯРАМИ І НІКЛЯМИ.

Заплатили $67,000 і 80 центів замісць своїх 73 міліонів марок.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 18. мая. — В офісах Ліги Народів явилася сьогодня депутація польських урядників з торбою в руках і питались за скарбником. Вони прийшли заплатити довг польського уряду Лізі Народів в сумі 368,500 франків (швайцарських), або 73,000,000 польських марок після теперішньої виміни.

Вони сказали, що принесли американські гроші на сплату довгу, почім отворили торбу і віддали $67,000 в банкнотах (билах) і 80 центів ніклями.

Поляки сказали, що вони старались виміняти американські доляри на швайцарські франки, але банки хотіли відчислити собі значну суму за виміну, але вони більше грошей не мали, тож не могли дати за змінне. Длятого вони просили скарбника Ліги Народів, щоби приняв від них се, що принесли в долярах. Він згодився приняти.

Ті американські гроші Польща зібрала від емігрантів з Америки, котрі посилають з Америки домів гроші в долярах, які польський банк у Варшаві задержує для Польщі, а їх родинам виплачує свої марки.

Британський премієр Ллойд Джордж другий раз дав науку Польщі і Франції.

ЛЛОЙД ДЖОРДЖ ОСТЕРІГАЄ ФРАНЦУСЬКУ ПРЕСУ І ФРАНЦІЮ ПЕРЕД ПОЛІТИКОЮ НА ВЛАСНУ РУКУ. — КАЖЕ, ЩО НА ПОЛЬЩУ, ЯКА Є ДИТИНОЮ МИРОВОГО ДОГОВОРУ ТРЕБА ПОЛОЖИТИ КАРАЮЧУ РУКУ. — ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ЛОМАННЄМ ВЕРСАЛЬСЬКОГО МИРОВОГО ДОГОВОРУ І ПЕРЕД НЕПЕВНОЮ БУДУЧНОСТЮ.

ЛОНДОН, 18. мая. — Британський премієр Давид Ллойд Джордж викликав сьогодня сензацію перед цілим світом своєю другою заявою, яку видав до преси, а в якій вдруге зазначив рішуче становище Великої Британії в справі пошановання мирового договору і скритикував французьку пресу.

Та заява премієра Ллойда Джорджа звучить:

„Я стою при своїй заяві, котру я зложив в палаті громад у справі Шлеску. Розуміється, я можу приняти одвічальність лиш за те, що я дійсно сказав, а не за поперекручувані звіти у французьких газетах. Майже однодушне признаннє, яке висловила американська, італійська і бретійська преса для поглядів, які я тоді висловив, показують, що великі нації, які стояли по стороні Франції у війні, хотять заступати версальський мировий договір справедливо. Я ще ніколи не був свідком такої одноцушности в якійнебудь справі. Ріжні відтінки громадської думки в сих трох краях висловлюють тойсамий погляд. Було-б не добре, якби французька преса заступала відмінний погляд, але ми мусимо бути терпеливі для ріжниць поглядів серед нас.

„Не відмовляючи респекту для французької преси, мушу одначе сказати, що її спосіб трактовання всякого аліянтського погляду, котрий не сходиться з їхнім, яко імпертиненцію (безличність, нахабність) містить в собі злобу. Такий настрій, якби продовжався, міг би бути нещасний (фатальний) для всякого союза.

„Становище, яке заняла британська, американська й італійська публика у справі шлеського питання, не повинно бути для Франції визиваючим. Вони стоять при версальському договорі. Вони хотять примінити умови договору справедливо, без огляду на се, чи він є для Німеччини, чи проти неї.

„Про долю Горішнього Шлеска мусить порішити Найвисша Рада, а не Корфанти. ДІТЯМ ДОГОВОРУ НЕ МОЖНА ПОЗВОЛИТИ РОЗБИВАТИ НАЧИННЄ В ЕВРОПІ БЕЗКАРНО. ХТОСЬ МУСИТЬ ПОЛОЖИТИ НА НИХ КАРАЮЧУ РУКУ, БО ІНАКШЕ БУДЕ БЕЗУПИННИЙ ЗАКОЛОТ.

„Ходу подій в Европі в будучих роках годі предсказати. Мраки перед нами густійші ніж звичайно бувають. Богато буде залежати від того, чи аліянти держати-муть разом. Поза зобовязаннями на основі мирового договору події, яких не можна предвидіти, мусять вирішити про будучий уклад народів, про будучність світа, а зокрема Европи, будуть рішати старі і нові приязни.

„Серед тих обставин версальський договір є документом незвичайної ваги, особливо для народів аліянтських. Він лучить нас разом, тоді як є богато річий, що можуть нас поділити. Ті, що трактують приписи договору наче спорт пристрастий та упереджень, можуть в недовгому часі жалувати своєї горячковости".

Далі казав, що британський нарід не усуваєтся від своєї одвічальности, що виходить із договору, та що небаром будуть вислані британські війська на Шлеск, і пригадав, що він годився ужити британської фльоти проти Німеччини, якби вона була не приняла ультимату Найвисшої Ради.

Потім заявив, що британське правительство хотіло полагодити питання про справу Горішнього Шлеска на останній сесії Найвисшої Ради, одначе другі аліянти не були до сього готові, хотяй всі факти щодо плебісциту були готові. Додав, що Англія приміне рішенне більшости держав, котрі мають голос після мирового договору для визначення границь Горішнього Шлеска, без огляду на се, яке-б се рішенне не було.

„Але — сказав він накінці — Велика Британія, котра пійшла до великої війни і понесла велитенські страти старого договору, якого сей край був співучасником, не може згодитися стояти спокійно, коли топчеться договір, який його представники підписали не цілих два роки тому".

АМЕРИКА ВІДМОВЛЯЄ ПРОСЬБІ ПОЛЬЩІ.

ВАШІНГТОН, Д. К., 18. мая. — Державний секретар Гюз вислав осьтаку відповідь польському послови у Вашінгтоні, князеви Казимирови Любомирському, на його просьбу, щоби Злучені Держави станули в обороні Польщі у справі Горішнього Шлеска:

„Я одержав Вашу ноту з 11. мая, в якій Ви подаєте причини, чому, на Ваш погляд, деякі округи Горішнього Шлеска мали би бути придалені Польщі, і просите, щоби поручити представникам правительства Злучених Держав в Найвисшій Раді, в Конференції Амбасадорів і в комісії відшкодовання, щоби вплинули в користь полагоди сеї справи згідно з версальським мировим договором і вислідом недавнього плебісциту.

„У відповідь я маю честь повідомити Вас, що на мою гадку, що полагода таких граничних спорів, які виринають у згаданій справі, є справою чисто европейською, в яку, згідно з традиційною політикою Злучених Держав, се правительство не повинно вмішуватись. Представники сього правительства в Европі ясно розуміють його становище в сій справі, і тому вони, оскільки досі видно, не беруть участи в дискусіях про Горішній Шлеск і не висловлять ніякої своєї гадки про полагоду сеї справи".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays. at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918

SUBSCRIPTION RATES		ПЕРЕДПЛАТА	
Three cents the copy.		Поодиноке число три цента	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і загранищею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза 1838 Montgomery

За оголошення редакція не відповідає

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ!

ОРГАНІЗУЙТЕСЬ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧІ СТАРОМУ КРАЄВИ!

ВІДСИЛАЙТЕ ЗБІРКИ СЕЙЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ ХОРИХ, ВДІВ І СИРІТ!

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРЕЗ ГАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАТУНКУ РІДНОГО КРАЮ!

Ляхи закрили Український Студентський Союз у Львові.

Дня 29. цвітня, 1921, польські власти закрили Товариство „Український Студентський Союз" у Львові.

Сталося се так: Того дня о годині 8.30 рано покликано голову Студентського Союза, Ярослава Чижа, до дирекції поліції, де радник поліції Кучевський подав йому до відома, що: супроти сього, що Товариство „Український Студентський Союз" своїми резолюціями, внесенними на Загальних Зборах дня 23. цвітня, переступлено свій круг діяльности і не признаючи польської окупаційної власти зійшло у своїй діяльности на політичний терен, дирекція поліції завішує діяльність Товариства.

Після сеї заяви офіціял поліції Кайдан списав з головою Товариства протокол (мимо протесту — в мові польській), що Товариство не посідає ніякого движимого ні недвижимого майна.

Відтак радник поліції Кучевський списав другий протокол (також на польській мові), що резолюції Загальних Зборів Українського Студентського Союза, оголошені в пресі, є згідні з резолюціями, ухваленими на Загальних Зборах.

Опісля офіціял Кайдан і інспектор поліції Янковський в присутности голови Товариства удались до льокалю Українського Студентського Союза при ул. Рутовського ч. 22, де в шафах Товариства перевели ревізію і забрали книги касові, квітар, переписну книгу і книгу вкладок III. Секції, на що підписали посвідку.

Се є відповідь ляцьких окупаційних властий в Галицькій Україні на постанову українських студентів у Львові, в якій вони домагаються привернення всіх українських прав у львівському університеті і проголошують бойкот тих Українців, котрі до дня 7. мая, 1921, не покинуть львівського університету.

Се тільки один додаток до польських злочинів по нападі на наш край.

За нафтові терени.

Перед сенатовим комітетом для заграничних справ виступив секретар стейту зі заявою, що уряд Злучених Держав не думає занедбувати американських інтересів, загрожених боротьбою европейських держав за нафту. Він говорив, що американський уряд заложить протест проти кождого монополізовання котрогонебудь жерела нафти. Американський уряд стоїть на становищі, що ніхто не має мати виключне право на використовування нафтових богатств, де вони не булиб.

Заява секретаря стейту показує, що Злучені Держави думають взяти участь у боротьбі за нафтові терени, яка тепер іде по всему світу. Не нічого инчого, як справа нафти розділює інтереси, а через те й політику Англії та Франції, в Азії. Не через що инчого, як через нафту Франція віддавала Галичину в руки польської шляхти. Не через що инчого, як через нафту панує незгода межи американським та мексиканським урядами. Не через що инчого, як через нафту пхаються большевики на Кавказ; се богаті поклади нафти в околиці Баку заставили їх ширити бушмто большевизм в Грузії, на котрої території лежать ті поклади. Що так воно є, про се свідчить перший крок першого большевицького грузинського уряду (зложеного зі самих Москалів), котрим грузинський совет вислав московському советови всю нагромаджену нафту даром, без заплати, нібито з вдячности за „визволення грузинського пролетаріяту" зпід грузинської буржуазії...

Через що іде по всему світу драка за нафтові терени? Тому що купці та фабриканти переконалися, що нафта краще средство опалове як вуголь. Коли на корабель взяти, приміром, тільки нафти (щодо розміру), що перед тим бралося вугля, то нею можна два рази дальше заїхати, ніж передше вуглем. Через те перевіз нафтою богато дешевший, як перевіз вуглем. Через те кораблі переміняють тепер з вуглевих на нафтові. Для воєнних фльот тут кромі зиску ще й питання витревалости корабля, питанне довжини подорожі, яке нераз може богато заважити в боротьбі з ворогом. Нафта займе незадовго місце вугля в перевозі та богато фабричних предприємствах.

Через те нафта починається висувати наперед на місце вугля як найважнійше політичне питання. На місце околиці Рур, за котру беться Німеччина і Франція, на місце Шлеску, спірної кістки межи Німеччиною та Польщею, виступають тепер Галичина, Грузія, Колумбія, голяндські Східні Індії, звичайному чоловікові відома хиба з біблії Мезопотамія та другі краї навіть з біблії невідомі.

ПОЛЬЩА ДАЛІ ЗАМИКАЄ ПЕРЕД УКРАЇНЦЯМИ ЛЬВІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ.

(Від власного кореспондента).

В статті „Як Польща закладає український університет" („Свобода", ч. 51 з 3-го марта) я представив, як Польща, хвалячися перед світом, що хоче заложити український університет, в дійсности **замкнула перед українськими студентами всі висші школи**, зокрема **львівський університет**, в якім за часів Австрії Українці були здобули цілий ряд прав, а саме: катедри, на яких професори Українці викладали українською мовою, як також право звертатися українською мовою до українських властий. Отже українські катедри і всі права української мови в львівськім університеті польське правительство скасувало і замкнуло українським студентам доступ до університету.

З початком теперішнього літнього курсу українські студенти знов звернулися до польських властий львівського університету і львівської політехніки з домаганнем, щоб їх допущено до науки.

Ректорат **політехніки** згодився приняти українських студентів і заявив, що не буде від них вимагати виповнення рубрики про державну приналежність.

Доси — як відомо, — польські власти ставили до українських студентів домагання, щоб вони заявили, що є громадянами польської держави. Тепер — як видно, — ректорат львівської політехніки відступає від свого домагання і тим уможливляє українським студентам вступ до політехніки.

Одначе ректорат львівського **університету** заняв супроти домагання українських студентів далі таке становище, яке унеможливлює їм вступ до університету.

Між львівським університетом і політехнікою у відношенню до Українців є **важна правна різниця.**

В **політехниці** Українці не мали ніяких національних прав, тут не було ані катедр з українською мовою ані прав української мови у зносинах з властями політехніки.

Отже коли ректорат політехніки допускає Українців до науки, не вимагаючи від них заяви про державну приналежність, то сим привертає він стан, який був за часів Австрії.

Инакше в львівськім **університеті.** Тут Українці — як зазначено висше — **мали цілий ряд національних прав.** Тепер вони домагаються, щоб **сі права були привернені,** щоби в львівськім університеті привернути в першу чергу для Українців той стан, який обовязував за часів Австрії.

На се ректорат львівського університету не хоче згодитися. Він готов тільки згодитися на те, щоб українські студенти не складали заяви про державну приналежність, **але ані українських катедр ані прав української мови привернути не хоче.** Сих національних прав у львівськім університеті українські студенти не хотять зректися і тому заявляють, що не можуть вписатися до університету, доки ті права не будуть привернені.

16. цвітня була делегація українських студентів у ректора львівського університету проф. д-ра Махека і предложила йому меморіял, в якім представлені українські домагання. Сей меморіял звучить:

„Українська студентська молодіж, зібрана 14. цвітня, вислухавши доклади делегатів Українського Студентського Союза з 12. цвітня до ректора університету у Львові про становище ректорату університету у Львові що-до вписку українських студентів на львівський університет, **не зрікаючися свого основного змагання до українського університету у Львові,** — ухвалила домагатися від університетських властий львівського університету:

1) Українське студентство домагається привернення всіх прав, які мало українське студентство на львівськім університеті до 1. падолиста 1918, та допущення на львівський університет усіх українських студентів без ніяких обмежень.

2) Українське студентство зазначує: Тому, що державноправна приналежність Східної Галичини доси не вирішена, воно не буде виповнювати рубрики про державну приналежність у картах вписку і домагається, щоби власти університету при вирішуванню питання про принятє українських студентів на львівський університет руководилися виключно педагогічними мотивами, відкидаючи всякі мотиви політичні.

3) Українське студентство домагається допущення до викладів на львівськім університеті всіх українських професорів, які викладали на сім університеті до 1. падолиста 1918.

4) **Українське студентство заявляє, що всіх студентів української народности, вже записаних на львівськім університеті, уважає зрадниками та проголошує їм безоглядний бойкот.**

5) Українське студентство зазначує, що згідно з заявою ректора львівської політехніки при вписі на львівську політехніку не вимагається від студентів української народности виповнення рубрики про державну приналежність, одначе українські студенти політехніки для солідарности доти не будуть записуватися на львівську політехніку, доки все українське студентство не буде допущене до студій на університеті.

6) Українське студентство вибрало окрему делегацію в складі студентів Михайла Матчака, Осипа Філяса та Івана Мойсея, якій поручило вручити сї ухвали Його Магніфіценції Панови Ректорови львівського університету та вести всі дальші переговори з університетськими властями."

У відповідь на сей меморіял ректор сказав, що домагання українських студентів не можуть бути сповнені та обстоювання при сих домаганнях означає зірвання переговорів. Ректор сказав, що університетські власти могли би згодитися тільки на те, щоб українські студенти не виповнювали рубрики про державну приналежність.

На се делегація українських студентів заявила, що від домагань, представлених у меморіялі, не може відступити.

Що буде далі, покажеться. Становище ректорату львівського університету ясно свідчить, що Польща не хоче привернути українських національних прав у львівськім університеті і допустити українських студентів до студій в сім університеті.

Гайдельберг, 23. цвітня 1921.

Др. Михайло Лозинський.

ТИМЧАСОВИЙ ГОЛОВНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ РАТУНКОВИЙ КОМІТЕТ В АМЕРИЦІ.

119. **Джемейка, Н. Й.** П. Яків Притика зложив жертву від Української Громади в Джемейка на слідуючі цілі: На інтернованих Українців $15.00, а на голодуючих в краю $20.00. — Разом **$35.00**

В попередних виказах оголошено позісталість $41.81.

РАЗОМ $76.81.

Сими днями вислано поміч для слідуючих осіб:

Іван Галушка, поручник укрармії в інтерні в Йосефові в Чехо-Словакії .... $ 5.00

Тимотей Старух, бувший український посол 5.50

Друки 10.00

Разом $20.50

ОСТАЄ В КАСІ $56.31.

Комітет висловлює щиру подяку повисшим Вп. Добр. Жертводавцям і просить о дальші обильні жертви.

А. САВКА, касієр.

ЯК СТОЇТЬ ТЕПЕР НАРОДНЯ ШКОЛА НА УКРАЇНІ?

Учитель Придніпрянець, котрому недавно вдалося втечи зпід опіки камінецької „чрезвичайки" пише до львівського дневника „Український Вістник":

Школи на Великій Україні дуже бідні, бо про них ніхто не дбає. В кожнім селі школа майже розвалена, необліплена, не обгороджена, не пошита, з побитими вікнами. Все шкільне майно, яке колись здобуто, тепер нищиться. А що-ж є в тій школі? Немає нічого! Палива, світла немає; підручників теж дасть Біг; не має теж ні чорнила, ні паперу. Що-ж робить? Вчити дітий треба, тим більше, що в комуністичних газетах і всяких наказах говориться: „Долой безграмотность".

Правдиво, учителі і ранійше працювали й домагались, щоби не було неписменних, а тим більше тепер покладають труди, сили, енергії й здоровля, щоби старий і малий міг хоч своє прізвище підписати, або прочитати газету.

Но при таких умовах, в яких знаходиться під сю пору школа на Великій Україні, всяка праця виключена. Бо хто-ж буде вчити, коли кождий вчитель бідний, аж синий.

Учителі вже 11 місяців „як одержували платню. Дуже богато їх ходить без чобіт, обірвані, як діди, по кілька днів без хліба, аж в обморок падають з голоду. Наприклад в Леваді, камінецького повіта, учитель Пузанів впав був з ніг від голоду. Учительство жие тим, хто споможе. Бохонець хліба вся його нагорода.

На селі праці богато. Наприклад: В моєму селі 123 учеників на 3 учителів, котрі працюють до 4 години дня; далі заняттє 3 години з дорослими, а потім в клюбі, на репетиції до 11 годин ночі кождого дня, бо робимо вистави кожде свято. Колиж спочивать?

З цього всього бачимо, яке гірке житте учителів, котрі віддають для освіти народа все те, чим вони дихають.

Яка-ж вдяка за таку працю вчителям? А от яка: З першого березня (марта), як почались на Україні повстання, яких виновниками вважають учителів, кождий вечір в 8. годин приїздить Камінецька „Чека", дає ордер в руки, в якім написано: „У вас зробити обіск і заарештувтаи". І забирає бідного народнього робітника-вчителя в камінецькі льохи, де вони і пропадають. Чимало безвинних людий, особливо учителів вже погибло? А скількі їх ще сидить в камінецькій тюрмі? Я знаю учителів, котрі були заарештовані при мені, наприклад: з с. Вишнівчика пан-отець Неверовський, учитель Матусевич, з с. Завадівки уч-ка Боденберг, з с. Слобідка І. Сухоставський, з с. Сніпче уч. Долинський, з д. Левада уч. І. Голембіовський, а других двох мали заарештувати, но втікли, з с. Пісочна уч. Стасюк і Десятник, в селах: Карабчієві, Савинцях і Грицькові за вчителями „Чека" шукає наче звір своєї добичі. **Таким чином школи остались без учителів, бо учителі** — як кажуть большевики — **єзавсіди Українці, значить „контрреволюціонери".** Тепер бачимо, які порядки заводять комуністи; хто будує державу, дає волю й землю народови — тільки не на ділі, а на папері. — **Учитель-втікач.**

М. М.

ОЙ НА ГОРІ ЖИТО...

Ой на горі жито до долу схилилось
Долиною військо дорогу закрило.

Протяглись шляхом, вперед [поступають
Їх личка румяні, як цвіт процвитають,

Хоч тяжко на серці, так не піддаються
Хоч їдуть до бою, сего не боються.

Не один спімнув си, що робить [маленька
Як він її голубив до свого серденька.

Як колись весело вони вбоє жили,
Як тії квіточки, що в городі цвили.

Як голубки в парі вони ся кохали
За тугу і горе нічого не знали.

І як у садочку вбоє розмовляли,
То місяць і зорі до них усміхались.

Й співав соловейко в кущику калини,
А милої очка як зорі світили.

Ті часи минулись і війна настала,
Він пійшов до війська, вона дома [остала.

І він на воронім конику гуляє
Вона бідна вдова сидить тай думає.

Що пійшли так марно літа молодії,
Щоб ще повернувся, не має надії.

Літа молодії, як з водов поплили,
І їх молоденьких з пари розлучили.

Йдуть Стрільці дорогов, люди [вибігають,
Молоді дівчата на них споглядають.

Кожда з них сердечно на них [споглядає,
Може любка свого між ними спізнає.

Перейшли всі Стрільці, любка не [пізнала
І тоді ревненько кожда заплакала.

Ужгород, дня 30. січня, 1921.

СТАРА ШКОЛА.

(Надіслана статтє.)

Богато людий не може зрозуміти тої страшної трагедії, яку під цю пору переживає український нарід. З заздрістю глядимо на маленькі народи, як вони гарно зорганізувалися, та як в короткому часі добилися признання своїх державних прав з боку аліянтських правительств. І один у одного питаємо: Чомуж український народ, сорок міліонів душ числячий велит, не зумів зорганізувати своїх сил, не пірвав віковічних кайдан, та не проголосив себе вольним хазяїном на своїй, богатій землі. А до серця тиснулися ріжні думки, а то й сумніви, які великим тягарем здушували ті золоті надії, леліяні в душі кождого свідомого Українця про волю, про вольну, независиму Україну.

Може то страшна неволя, яка столітніми держала наш народ в своїх цупких кіхтях так прибила народ, що він став байдужний о свобідне життя, о свою вольну державу? Але якже то? Старокраєві часописі доносять про елементарний завзи цілого народа до боротьби з ворогами. Доносять, як завзято, з як великою посвятою сотки тисяч українських синів спішили в ряди і йшли в бій за Україну. Сотки тисяч найкращих українських боєців вкрили своїми трупами рідну землю, як вона довга і широка. — І тяжко було знайти відповідь на ті гнітучі питання, тяжко було заспокоїти затривожене о долю України серце.

Аж о це дорогою приватної кореспонденції довідуємося поволи цілої правди. На днях ми одержали лист від старшини української армії, який і містимо без змін:

„Начеркну бодай кількома словами мою одисею. Роки 1916, 1917 і до вересня 1918 р. був я на Волині, де міста Луцьк, Ковель, Володимир Волинський, Берестє і ин. Це було ще за Австрії. Я був приділений до головного штабу одної з німецьких армій. Через весь час був я з Німцями-Прусаками. Скілько доброго я научився від їх, це годі описати. Чоловік часами стидався за цілу проклятущ Австрію тай за себе. Німці, це народ, якого ні Союзи народів ані ніяка сила не зломить.

„За української влади я сповняв чесно та совісно обовязки старшини. За Збручем також стояв з крісом на сторожі українських прав та вольностей, доки виснажений із сил, не опинився дома. Скільки пережив, та перетерпів, годі описати.

„Ми Галичане виховані будь що будь в дісципліні німецькій та австрійській, національно і політично дозрілі, ми таки не подавались до останньої хвилини. І хотіли ми своїх братів Наддніпрянців добра научити й повести народ так, як це личить добрим, та досвідченим провідникам. Та вони нас не зрозуміли. Народ тобто загал народа нас розумів, але кермачі народа без жадного більшого знання, без ясної програми, та цілі, жадні були тільки збогатитися, та нажитися при державному жолубі. Замість реальної роботи були тільки шумні манифести, які поза місто ніхто не читав. Замість зорганізувати армію, ріжні отамани збирали загони, на котрі діставали грубі суми тай опісля писали звіти, що їхній загін розбитий большевиками чи другими ворогами. Скількі я знаю случаїв, що ріжні панки-отамани діставши кілька міліонів карбованців чи гривень, за два-три місяці доносили, що їх загін зложений з тільки а тільки людий був у бою там, а там, й через поважну силу ворога розбитий, а обоз-трен забраний. І справа готова. Тимчасом це все була брехня. І де-ж почуття обовязку у цих людей? Чи-ж це не зрадники народньої справи?

Та це наслідки московського лайдацького імперіялізму, це наслідки старої, злодійської школи.

І розуміється, що коли наша галицька стотисячна армія опинилася серед таких відносин, й вона не могла удержатися на вижині давної вартости й дісціпліни. А до того напір ворогів зі всіх сторін і брак лікарських медікаментів довів до того, що по році побуту на Наддніпрянщині, не стало й сліду із славної армії. Половина армії спочиває в могилах в околицях почавши від Камянця-Жмеринки, Винниці-Київа, а скінчивши коло Одеси. А коли ми звертали Наддніпрянцям увагу, що так не збудують ніколи держави, то ми були у їх ворогами.

„Вислідом сьогодні є азільське життя Петлюри, того лайдака, драба, що довів Україну до загибелі. Петлюра, це амбітно хора людина, яка бажає лиш слави та почестий хотя би й коштом гробу України.

„Наддніпрянці, це люди, які партію висше ставлять над добро вітчини. Коли якийсь програм не годиться із прінціпами їхньої партії, так значить „долой" з ним, хоча той програм добрий є для вітчини.

„Люди виховані під підпілю, виховані тільки теоретично і то так здебільшого, без практики беруться кермувати державою".

До цього листа здається не треба пояснень. Потіха для нас хиба в тім, що Україна буде вільною і сильною хлопською республикою, бо народ її бажає, за ню трудиться, за неї сторіками кров проливає. Але той народ мусить перше прозріти йвимести сміття з власної хати. Мусить вивішати на придорожних сухих гиляках всіх самозванчих отаманів і отаманьчиків, які вийшли з старої, злодійської московської школи і що йно тоді з окликом „Україна для Українців" очистить рідну землю з московської і ляцької голоти.

НЕ ЖУРИСЬ.

Не журись, що там в сальонах
Нам поміряно кордони,
Бо кордони з гуком впадуть
Так як впали царські трони.
Не журись, що на Вкраїну
Їде Габсбург на коробці,
Там підломлять йому ноги
На Вкраїні файні хлопці.
Бо хто їде на Вкраїну,
Має рух Наполеона —
А з України вертає
Як обскубана ворона.

О. Бабій.

FRANKFORD, PA.

На поміч бувшому українському послови Тим. Старухови зложено в Франкфорді жертву $25.00 і передано їх переїзджаючим до краю довіреним особам п. Н. Михалечкою.

М. Стоколоса.

ГРЕЦЬКО-ТУРЕЦЬКА ВІЙНА.

(Від власного кореспондента).

В статті „Орієнтальне питане" („Свобода", ч. 54 з 7. марта) я доносив, що лондонська конференція Найвисшої Ради має занятися також ревізією Севрського договору між державами антанти й Туреччиною.

На сю конференцію запрошено обі турецькі правительства (правительство султана і правительство Кемаля-паші, який підняв повстаннє проби ратифікації севрського договору) і грецьке правительство, бо Севрський договір призначив богато турецької території в Малій Азії для Греції, проти чого власне підняв війну Кемаль-паша.

Одначе лондонська конференція не рішила спору між Туреччиною і Грецією, бо Греція не згодилася на турецькі домагання. Своїм звичаєм Найвисша Рада цілу справу відложила на пізнійше.

Тимчасом в Малій Азії розгорілася на добре грецько-турецька війна. Греція хотіла оружем здобути ті території, які признала їй антанта в Севрському договорі і таким способом запевнити собі їх посіданнє. Одначе в сій війні Греції не щастить і — як доносять останні вісти відомости —, грецьке військо на цілій лінії уступає перед військом Кемаля-паші.

А що на се антанта? Вона спокійно жде вислід сеї війни.

Коли укладано Севрський договір, Грецію заступав диктатор Венізельос, який поклав для антанти великі заслуги тим, що прогнав короля Константина, який хотів зберегти в світовій війні невтральність, і спричинив вступленнє Греції в світову війну по стороні антанти. За сі заслуги Венізельоса антанта хотіла винагородити Грецію, признаючи їй турецькі території.

Та тимчасом вибори до грецького парляменту принесли упадок Венізельоса. Нове правительство зарядило голосуваннє в справі короля і більшість заявилася за тим, щоб король Константин вернув до краю й обняв престол.

Супроти Греції, яка покликала короля Константина, антанта не вважалася обовязаною стояти на становищи Севрського договору і тому хотіла переревести його ревізію, роблячи уступки Туреччині. Коли-ж Греція на се не згодилася, то антанта рішила спокійно ждати, що принесе грецько-турецька війна.

Що більше, Франція на свою руку заключила договір з правительством Кемаля-паші і на сій основі забрала свої війска з Цилиції. Се облекшило акцію Кемаля-паші проти Греції, бо він міг ті свої війска, які стояли в Цилиції проти Французів, звернути проти Греків.

Взагалі з Франції видно тенденцію зблизитися до Туреччини і таким способом закріпити свої впливи в Орієнті.

Грецький король Константин знаходиться в скрутнім положенню. Не може перервати війни, бо тоді Венізельос і його прихильники закинуть йому, що він приніс шкоду Греції, зрікся тих земель, які антанта Греції признала. Вести війну з успіхом Греція без помочи антанти не може. А антанта Греції Константина не хоче помогти.

Навпаки, антанта навіть рада, що в Греції стався поворот в користь Константина, бо се улекшує їй зближеннє до Туреччини.

Мабуть скінчиться тим, що Греція, не могучи вести успішної війни, заключить з Туреччиною мир при посередництві антанти.

Гайдельберг, 9. цвітня 1921.

Д-р Михайло Лозинський.

ЩО Я ЛЮБЛЮ?

(Можна співати на голос: „Красна дівчино, вір же мені" ...)

Люблю я маму, люблю вітця,
Люблю ту хатку, де я зросла.
Люблю ту церкву, де я молюсь,
Люблю ту школу, де я учусь.

Люблю ту річку, що в даль плине,
Нивку, що хлібом кормить мене,
Студню, що з неї воду несу,
Груник*), де білі вівці пасу.

Бо ті грунички, ниви, ліси,
Милі для мене, повні краси.
Бо що тут вижу, що люблю я,
Се моя красна, рідна земля.

1920. **Марійка Підгірянка.**

*) Груник, грунь—верх, гора.

ЦІННИК КНИГАРНІ „СВОБОДИ".

Світові байки в оповіданнях, Степана Руданського. — Ціна 15
Словар українсько-англійський і англійсько-український. — Ціна .. 50
Сплачений довг. Оповіданнє з міщанського життя. Написав Данило Лепкий. — Ціна 20
Тарас Шевченко (17 ілюстрацій). — Ціна 20
Товариська ворожка, для веселої розривки в кружку знакомих. — Зміст: Вороженнє будучности для женщин. Вороженнє будучности для мущин. — Ціна 15
Український штукар 212 гарних штук до забави. — Зміст: Часть І. Забави фізичні і хемічні. Часть II. штуки з картами. Часть III. Штуки рахункові. Часть IV. Штуки жартібливі. — Ціна 50
Христос в ґарнізоні, оповідання з військового життя, написав М. Яцків. — Ціна 40
Через кордон. (Цікаві розкази еміґранта). Еміґрант (вірш). — Ціна 15
Чародійні пригоди убогого Омара і султанової дочки Зуліми. — Ціна 20
Чорний кіт. Переклад з англійського. — Ціна 10
Шевченко і його Україна. Зміст: Заповіт. — На Шевченковій могилі. — Поклін душі великій. — Тарасови Шевченкови. — Де памятник Тараса? — Памяти Тараса Шевченка. — Шевченко для свого народа. — Чому кождий Українець і кожда Українка повинні знати життє Тараса Шевченка. — Життє Тараса Шевченка. — Шевченко між народом. — На Тарасовій могилі. — Кирило-Методіївське братство. — Винятки з творів. Т. Шевченка. — Заповіт Т. Шевченка в чужих мовах. — Ціна 15
Що то є книжка? Початки козаччини (5 ілюстр.). — Козачий кістяк. — Кіндрат Бубненко-Швидкий. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна 20
Які є люди на земли. — Ціна 40
Як мужик ходив до царя правди шукати (оповіданнє). Дві нені (оповіданнє). Мадам Польонія хора (оповіданнє). Як Степан чоботи купував (оповіданнє) — Ціна...... 15
Як люди жиють в Норвеґії і инші оповідання. — Прятелі. — Смерть. Се така баба, що чорт їй на махових вилах чоботи віддавав. — Ціна 20
Як закладати читальні і вести бібліотеки. — Чому рік має 365 днів. Що таке грім. — Алькоголь, повільна струя. — Шинок. — Чотири дні. (Всеволод Гаршин). — Заповіт Ярослава Мудрого. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна 15

КНИЖКИ РІЖНИХ АМЕРИКАНСЬКИХ ВИДАВНИЦТВ.

Абу Касимові капці.—Арабська казка. Написав Іван Франко. — Ціна 30
Амалюнґа. — Займаюче оповіданнє з часів боїв між Европейцями а Індіянами в півн. Америці. — Ціна 20
Буквар ч. І. — Ціна 50
Борба світі. — Ціна 40
Борба о сонце. — Ціна 3
Байки-небилиці. — Ціна 10
Буквар для дітий першого року науки з додатком рахунків. — Ціна 35
Борці за правду, істор. повість з часів козацького вожда Івана Богуна (опис польського варварства). — Ціна 50
Блискавиці, суспільна студія. **І. Жовнірські оповідання**, написав Михайло Яцків. — Ціна 50
Відвдячився, дуже гарна історична повість з козацької давнини, написав А. Чайковський. — Ціна $1.00
Весела читанка з образками. — Ціна 15
І. Вечері на хуторі біля Диканьки. II. Ярмарок в Сорочинцях. — Ціна.. 15
В неділю рано зілє копала. Незвичайно гарна повість О. Кобилянської. — Ціна 75
Вічний жид родом Єрусалима.—Ціна 10
Ветеринар, або як лічити і плекати домашні звірята, зібрав і переклав після українських і англійських видавництв М. М. Белеґай. — Ціна 60
Відродженнє, написав ґраф Лев Н. Толстой, переклав Василь Сімович, три части. — Ціна $3.00
Герой капіталу. А. Сінклер. — Ціна 60
Гарна історія о терпеливій Олені, доньці Антонія, турецького цісаря, котра для уратовання чесноти виреклася двору і через 22 роки вандрувала по світі. — Ціна 20
Ґалицькі анекдоти. (Гумор. оповідання). — Ціна 10
Галка смерти. — Ціна 5
Граматика української мови. Уложив В. Коцовський і І. Огоновський. — Ціна 40
Грішники, роман-хроніка, написав О. Я. Кониський. — Ціна 80
Гіпнотизм і суґестія, з численними ілюстраціями, в двох частях, дуже популярна розвідка з области фізиольоґії і психольоґії.—Ціна обох частий 40
Ґеоґрафія, написав Юліян Левицький, професор академічної ґімназії у Львові. — Ціна 80
Дві старорускі повісти про св. О. Николая, написав д-р В. Щурат. — Ціна 10
Девять братів і десята сестриця Галя, захоплююче і зворушаюче оповіданнє Марка Вовчка. — Ціна .. 20
Доля України. — Ціна 35
Діявольська справа, або як кеьондз Шміт замордував Анну Авмілєр. Сензаційний опис злочину, якого довершив в Ню Йорку кеьондз на служниці, з котрою оженився й сам собі дав шлюб. — Ціна 25
Домашний лікар, або як лічитись домашними ліками без помочи лікаря. Найскорші і найліпші домові средства до ратовання себе і других у всіх недугах і наглих випадках. — Ціна 75
Єзуїтська преподобниця, хитрощі польських езуїтів. — Ціна 25
Жителі Марса. — Ціна 10
З ласки родини, написав Андрій Чайковський, дуже гарна повість в трох частях, в твердій оправі. — Ціна $1.75
Запорожська слава, історичне оповіданнє, написав А. Кащенко. — Ціна. 50
За рідний край, оповіданнє з часів Хмельниччини, написав Никола Бурлака. — Ціна 35
Захар Беркут, образ громадського життя карпатської Руси в 18-тім віці, написав Іван Франко. — Ціна 50
З фільософії політики, д-ра А. Крістензена, переклав Михайло Лозинський. — Ціна 65
Іван Дурак та инші оповідання. — Ціна 25
Іван Франко. Біоґрафічно-літературний нарис. — Ціна 20
Ікона Пречистої Діви. — Ціна.... 10
Ілюстрована Історія України М. Грушевського. Ч. І. і II. в твердій полотняній оправі. — Ціна $4.00
Іван Коновченко і инші оповідання. — Ціна 20
Із звірячого царства. Перша сотня найкрасших казок. — Ціна 20
Інститутка. — Незвичайно гарне оповіданнє. — Ціна 25
Історія про малого Пилипка, як лютий Морозенко замучив його в лісі. — Ціна 20
Історія про трийцять одного. — Ціна 10
Історія про гарну Маґельону і ґрафа Петра. — Ціна 25
Історія про Луця Заливайка і його сина. Дуже цікава і поучаюча книжочка про пияка, котрий впивався горівкою через ціле своє життє, а на останку знайшов свою смерть в гноївці, полишаючи жінку і двоє дітий. — Ціна 25
Історія про сироту Івася, дуже гарне оповіданнє про бідного хлопця, котрий життє своє віддав за свого приятеля. — 20
Камінна душа, дуже гарна повість, написав Гнат Хоткевич. — Ціна $1.50
Кармелюк і невільничка. — Ціна.. 20
Кайдашева сімя. — Ціна 60
Кляса проти кляси. — Ціна 5
Кльод Ґе, повість з кримінального життя. — Ціна 20
Князь і жебрак. Переклав Вол. Держирука. — Ціна 50
Кобзар Т. Шевченка ч. І. і II. в скороченню. — Ціна $1.00
Кобзар Т. Шевченка ч. І. і II., брошуроване. — Ціна $1.75
Козацька пімста. Оповіданнє з козацької старовини. В тій книжці є представлене, як наші прадіди козаки уміли шанувати свої національні святощі і як мстилися за зраду. — Ціна 40
Кроваві діяманти. Новочасний роман. — Ціна 35
Культура, національність та асиміляція. — Ціна 30
І. Лист з пекла. II. Лист шинкаря до чорта і инші оповідання. — Ціна 25
Листи Штіфа Табачнюка до його жінки Ядвохи. — Ціна 10
Місяць свідок і другі оповідання. — Ціна 20
Народна Школа ч. II. — Ціна 35
На стрічу сонцю золотому, написала Марія Колцуняк. — Ціна 50
Наука про управу землі, або що треба знати кождому чоловікови до успішного ведення рільного господарства. Зладив після шкільних підручників М. М. Белеґай.—Ціна $1.00
На филях любови (поезії). **Опир** (галицька леґенда). — Ціна 10
Нечитальник, написав Лесь Мартович. — Ціна 35
І. Не родися красний, але щасний. II. Брат із місяцем, сестра зі звіздами і прекрасна Олена. — Ціна 20
Опришок і другі оповідання. — Ціна 20
Олюнька. Написав Андрій Чайковський, оповіданнє з життя ходачкової шляхти, в двох частях. — Ціна 80
О дванайцяти таблицях, оповіданнє після народних казок. **II. Швець і нечиста сила.** — Ціна 25
Оповіданнє про Алі Бабу і сорок розбійників. Арабська казка — Ціна 20
Панські жарти, поема з останних часів панщини. — Ціна 40
Пачкар, написав Б. Лепкий. — Ціна 10
Порадник для женщин, що хочуть бути здоровими. — Ціна 15
Порадник для залюблених або як писати любовні листи. — Ціна 35
При стрілецькій ватрі. — Ціна ... 40
Природна метода лічення. — Ціна .. 15
Причта про садівника та инші оповідання, гуморески і сатири. — Ціна 40
Птичка червоно-горлиука. — Ціна. 10
Пригоди наймолодшого брата.—Ціна 15
Про українських козаків, Татар та Турків. Зложив М. Драгоманів. — Ціна 25
Про полові справи, д-ра Михайла Коса. Четверте змінене виданнє з образками. — Ціна 30
Пророцтва арабської цариці Михальди, котру звано також Сабою. Зміст: 1. Про Сибілю. 2. Про Сибілю Михальду. 3. Про царя Соломона. 4. Тринайцять пророцтв Михальди. 5. Пророцтво Вернигори. 6. Инші пророцтва і перекази. — Ціна 20
Про походженнє та розвиток мов, або як і коли народи навчились розмовляти кождий своєю мовою. — Ціна 25
Провідник, практичний підручник до науки анґлійської мови без помочи учителя, з доданнєм словара. — Ціна $1.50
Під прапором свободи. Вибір патріотичних декламацій. — Ціна 30
Під шум млинських коліс. — Ціна 20
Підручник движимих образів, як оперувати машинами і їх сполученнями (12 рисунків в тексті). Опрацював Юрко Костур. — Ціна .. 75
Рай і поступ. Написав проф. Михайло Драгоманів. Хто шукає відповідий на неясні релігійні питання, той знайде їх в „Раю і поступі". — Ціна 15
Розбійники в паломничій одіжи. — Ціна 10
Розбійник Кармелюк. Історичний роман в 6-ох частях. Незвичайно гарна повість, написана великим українським письменником, драматурґом і поетом Михайлом Старицьким. — Ціна $2.25
Розмова тверезого пияка Василя з горівкою. — Ціна 10
Рухові забаві і гри, зладив І. Боберський, учитель руханки. Третє справлене виданнє. — Ціна 30
Серед вічних снігів і ледів. — Ціна 30
Січовий підручник до рядових вправ. „Впоряд". — Ціна 30
Синя фльота, світова повість, часть 1. Написав Е. Ґ. Зеліґер, переклав Михайло Лозинський. — Ціна . $1.00
І. Сила і краса, повість. II. баба Горбулиха зробила страйк. — Ціна 25
Словар чужих та не дуже зрозумілих слів. — Ціна 30
Словар чужих слів. 12.000 слів чужого походження в українській мові, зредаґував др. Зенон Кузеля, в шкіряній оправі. — Ціна $2.00
Соняшний промінь, роман на тлі патріотичнім, одна з найгарнійших і найбільших повістий Чайченка-Грінченка. — Ціна 80
Спартак, історична повість з римських часів. — Ціна 30
Співомовки або **Веселі вірші Степана Руданського.** — Ціна 50
Сорок тисяч миль під водою, роман з ілюстраціями. — Ціна $1.00
Социольоґія і социяльні науки. — Ціна — 15
Стилістика, поетика і реторика. — Ціна 40
Суд чотирох, сензаційне оповіданнє з діяльности „тайних виконавців смерти" — Ціна 40

Замовленя висилайте враз з грішми на адресу:

„SVOBODA"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ДОПИСІ

ГРИЦЬКО ШАНДУРА НА СЦЕНІ В НЮ ЙОРКУ.

(Спізнена рецензія).

Ню Йорк, Н. Й.

Дня 8. мая Русько-Український Театр в Ню Йорку відіграв „Гриця" і я, хотяй вже здається за пізно писати рецензію, хочу написати свої враження.

Я мало ходжу на українські представлення. Мало тому, бо ріжного рода „професіональні" „заменниті" й „первоурядні" українські так звані „актори" звели українську сцену в Ню Йорку нінащо; відстрашили публику від участи в представленнях. Нераз „грають" й дуже добру штуку; пійшовби чоловік, але як забачить на афішах, що в ній бере участь „знаменитий" яктор або акторка, так відвертається як нехрист від свяченої води.

Русько-Український Театр має найширшу популярність серед нюйорської української громади і тому я не берусь ані хвалити ані гудити акторів, а хочу тільки сказати кілька слів правди. Именно, щоб режисер не брався виставляти українських штук, а особливо „Гриця", без підготовлення; щоб повчив навіть добре граючих аматорів, аби другий раз не вилились прямо на суфлера як не будуть знати роль.

„Гриць" єсть дуже тяжкою штукою до виконання і як на звичайних аматорів то члени згаданого театру назагал вивязались добре. На першім місці кладу панну О. Шевчуківну, котра віддала свою ролю з повним чуттєм і розуміннем. Авдиторія бачила перед собою не панну Шевчуківну але типічну українську Марусю, що цілим серцем закохана в Гриця, котрого опісля труїть. Правда, що й у неї були хиби, особливо співові партії не виходили добре тому, що Маруся не була певна себе, але зате в пятім акті панна Шевчуківна вивязалася дуже добре. Шкода, що панна Шевчуківна не єсть заводовою акторкою. С. Кобзелев в ролі Гриця також вивязався добре, і як би не афера з Потапом (М. Кравець) котра мабуть з вини режисера випала не конче живо, то Гриць не міг мати ніяких закидів. Панна К. Пецтова в ролі богатої Галини віддала свою ролю дуже добре. Особливо бавила публику танцюванням „козачка". Не зле вивязався з трудної ралі Хоми, В. Карпович; це його питомий комізм. Решта роль були віддані середньо і поодиноко згадувати не буду, хиба скажу, щоби на другий раз лучше підготовились, бо навіть важна роля Дмитра не була як слід віддана.

Гурти не вийшли добре. Аматори вийшли на сцену і безпорушно чекали, доки суфлер не сказав їм „смійтеся". Похакали трохи і знов як трупи поставали. Правда, що опісля направили танцями. Тут я винную режисера, котрий повинен був звернути на гурт специяльну увагу. Гурти рідко коли випадають добре, а як ще аматори не вміють раль і не знають як на сцені поводитися, то штука робить погане враженнє.

В штуці важну ролю відграє також відповідна характеризація граючих осіб. Як аматори недбало похарактеризовані, то звичайно виходить карикатура. А у відіграній Русько-Українським Театром штуці „Ой не ходи Грицю" можна було таке бачити. Приміром, вгурті люди виходили на сцену в американських капелюхах, помимо того, що режисер відай знав, що штука представляє життє на Україні, а не в Мексико. На се нема оправдання. Наші аранжери українських штук звичайно мало дбають про точне віддраннє штуки. От, так аби збутися...

А тепер публика.

Українська публика в Ню Йорку, з прикростю мушу заявити, рідко коли поводиться як слід на представленню або концерті. Уявіть собі, що на сцені представляють драму найбільше трагічний момент, а люди як в жидівській хайдрі сміються і кричать. Напів божевільна Маруся труїть на сцені Гриця, а моя сусідка на ціле горло розповідає такий другий як вона, як то вона „файно біф-стейк" вміє пражити. А звернїть їй увагу, то Вам очі видерлаби. Чи і тут маєте бути остатні? Час би вже бодай сього в Америці навчитися.

Карпенко Некарий.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

СПОМИНИ УКРАЇНСЬКОГО ХЛОПЦЯ З НАЇЗДУ ПОЛЯКІВ НА ВКРАЇНУ 1920-ГО РОКУ.

Подали: **Я. Вільшенко** і **М. Ценовенко.**

(5)

ШЕСТИЙ РОЗДІЛ.
УТІКАЧІ.

Я пробудився ще заки відзвонив накручений будильник. Пробудило мене сильне гавкання й виття мойого Бровка. З надвору доходили людські голоси. Я зіскочив із ліжка, схопив Іваська й кинувся до сіней, щоби вікати. Та вже не було куди. Я найшовся тут між якимись людьми. Було темно, блимало лише слабе світло свічки десь із кута. Хтось схопив мене за руку, хотів вирвати мені Івася. Почув я жіночий крик:

— Це моя дитина!

Була це Семенчиха! Я з дитиною кинувся їй в рамена.

— Це ти Степаку?! — викликнула врадувана Семенчиха.

Тепер я вже знав, що я між своїми, що нема чого боятися. В сінях було повно людей, чоловіків, жінок і дітей. Всі ми перейшли до найбільшої кімнати. Жінки з дітьми посідали на кріслах. Були дуже змучені.

— Слава Богу! — Говорила Семенчиха, беручи від мене Івася дрожачими руками й осипала його поцілуями.

Я засвітив свічку. Всі споглядали на себе перелякано, наче не хотіли вірити, що вкінці можуть спокійно відпочати. На їх лицях малювалися пережиті страшні хвилі. Декотрі з них були такі умучені, що заразже поклалися на долівку і вже спали. Инші оповідали страшні пригоди, які переходили вони, які переживали всі села й міста на цілій тій части України, що досі була занята Поляками. Семенчиха зі зворушення довго не могла промовити до мене, лише роз-у-раз цілувала Івася. Чиж могла вона сподіватися, що ще побачить свою дитину, що вона ще взагалі в живих. Щойно пізнійше розповіла мені цілу свою пригоду. Коли Ляхи так жостоко вбили її чоловіка на її очах, пустилася вона втікати задніми дверми з Івасем. Та жовніри на здогін за ньою! Бачила, що не втече перед ними, тож покинула дитину в густих корчах, а сама дальше втікала вже в иншому напрямі. Хотіла так бодай Івася вратувати, бо певна була, що ці кровожадні люде не пощадять і немовляти! Жовніри гонили за ньою аж до озера і тут таки схопили її. Запровадили її до сусідньго села і тут іще з двома иншими жінками у якійсь шопі замкнули. Нічю всім трьом удалося втекти. На другий день раненько була вже на цьому місці, де покинула Івася, та його не було там! Не сподівалася, що її Івасько в безпечному місце. На дальшій дорозі стрінулася з иншими втікачами і з ними ось прийшла сюди. Що сталося з обома синами, які були коло конюшини — не знає. Може вони передісталися до українських повстанців? Коли я спитав, що сталося з обоіма її малими донечками, Семенчиха розплакалася. Довго не могла прийти до себе. Потім розповіла мені, якою страшною смертю згинули невинні діти: Поляки схопили їх і голови порозбивали об угол хати!

І инші люде з сусідних сіл оповідали страшні річи. В селі Дмитрівці арештували молодих хлопців, бо казали, що вони „большевики". По дорозі до тюрми били їх колючим дротом, нагайками та прикладами крісів. Коли привели їх на місце до громадського арешту, тут польский офіцир, молодий чоловік, тяжко всіх іще раз скатував. Коли одному з катованих, Юркови Ничаеви пустилася кров носом і устами, надставили його капелюх і змусили пити його власну кров. У старенького Василя Сорича найшли кріс його сина Степана. Веліли синови копати яму для рідного батька. Коли син не хотів копати ями, парили його кипятком, а потім живцем обох закопали в землю.

В селі Мотронівці спалили дім Федора Карабченка. Його жінку Катерину били до непритомности. Вона впала на землю. Тоді жовніри вибігли з хати і почали палити хату, хотіли там спалити Карабченкову жінку і її маленьку внучку. Коли жінка прийшла до притомности, дім горів уже з усіх сторін. Вона на силу підвелася зі землі, схопила дитину на руки й вибігла із горіючої хати. На дворі зловили її знова жовніри, почали бити і загнали назад до горіючої хати. Там вона з дитиною згоріла.

До цих обох сіл вернули потім нічю українські повстанці і тепер там певно ведеться ще завзята боротьба. Та тимчасом мешканцям сіл удалося втечи ще перед боротьбою. Всі парібки пристали до повстанців.

Зразу Семенчиха так дуже втішилася Івасем, так дуже була ним зайнята, цілувала й обнімала його, що навіть не мала часу спитати, як я вирятувався. Щойно пізнійше, як успокоїлася, оповів я їй усе. Обняла мене й цілувала наче свого сина.

Та годі мені було лише говорити. Я бачив, що всі люде помучені, потребують покріпитися. Взявся я ладити вечерю. А було для кого. Самих малих дітей було тут щось трицять... Та між усіми не було нікого з моїх знакомих, крім Семенчихи. Ми-ж жили на самітньому хуторі, а ці всі люде були з подальших сіл. Між ними був один молодий чоловік, що так і впадав у вічі своєю кремезною постаттю. Був це коваль, Карпенко звався. Мав зі собою аж дві рушниці. Утікачі мали зі собою і кілька возів з усяким добром.

СЕМИЙ РОЗДІЛ.
ПО ДОРОЗІ ДО МІСТА.

Зійшло сонце. Втікачі стали нараджуватися, куди їм дальше йти. Деякі були за цим, щоби йти аж до міста, инші говорили, що це за далека дорога, коли до кріпости далеко ближче. Коли так сперечалися, почулися глухі гарматні вистріли, щось ніби від сторони кріпости. Це вказувало би, що кріпость острілювали вже Поляки. Це й рішило, що пійдемо таки до міста, хоч іще так далеко до його.

По дорозі мало хто ховорив. Чоловіки ступали сумно за возами, тягненими волами. Бідні воли, як вони терпіли з браку води. Семенчиха сиділа з Івасем на возі, біля неї ще кілька старенських жінок і дітей. Найсміливіщий і найвідважніщий ще виглядав старий, сивий як голуб дідуган, з козацькими вусами. Як міг розвеселював усіх і радив не тратити надії. Всі ми в божій опіці, говорив він, щанливіщі від цих, котрим не вдалося втечи від Поляків, або від цих, що повбивані лежать біля згарищ своїх хат. Та люде якось не могли розвеселитися. Майже кожньому з їх Поляки вбили когось: сина, батька, мужа, сестру, дочку чи жінку. Здається, колиб тепер здибали Поляка, навіть безоружного, вбили би його на місци, такі озлоблені були за їх звірства.

Вечоріло. Ми підійшли до гайку біля ставу. Ще дальше видніли хати. Ми пристанули тут біля ставка. Жінки взялися ладити вечерю. Коваль і ще кількох пійшли обережно ід хатам, щоби переконатися, чи не грозить відтам яка небезпека. За добру годину вернули назад — та з недобрими вістками. Хати були сплюндровані. Перед селом лежали тіла вбитих польських жовнірів, а поміж хатами наших людей. Це вказувало, що село звело завзяту боротьбу з Поляками. Дивувало тепер нас, що дім, у якому ми ночували вчера, імг іще стояти цілий посеред цьої загальної руїни. Ці сумні новини веліли нам зараз таки втікати дальше. Зробили ми знову шмат дороги. Жаль було дивитися на стратовані лани збіжа. Доходили ми до села. Біля хат снувалися самітні собаки. Щось дві прилучилося до нашого походу. Видно було, що і вони відчувають цю страшну руїну.

На дальшій мандрівці прилучилися до нас іще инші втікачі. Від них довідалися ми, що вони власне з цього сплюндрованого села. Був між ними і їх учитель. Він розповів, що Поляки напали на їх село щойно минулого четверга. Люде завчасу запримітили, що найближається відділ польської кінноти. Всі одноголосно рішили боронити села. Передтим відіслали жінок і дітей геть в тил. Як тільки Поляки підійшли до села, наші привитали їх крісами а навіть скорострілом! Лягло богато Поляків, але й наших трохи. Поляки мусіли відступити. Та відступили лише на це, щоби при помочі нової сили вдарити знова на село і тепер певно вже не без скорострілів. Село не могло би їм тепер противитися, тому всі вчера втекли заки ще Поляки наблизилися до села.

(Далі буде).

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших покликів).

Ціна одної стрічки 10 центів.

NEW YORK, N. Y.

Драматично-Співацький Кружок товариства „Українська Бесіда", відограє **в суботу, дня 21-го мая 1921 р.** в концертовій гали Укр. Нар. Дому, 217-19 East 6th St., New York, N. Y. драму в 5. діях зі співами і танцями М. П. Старицького **ОЙ НЕ ХОДИ ГРИЦЮ, ТА НА ВЕЧЕРНИЦІ.** Хор і орхестра під управою звісного проф. М. Корикори. Режісер: Степан Фесолович. Початок о год. 8-ій вечером. Вступ $1.00 і 75 цнт. **На закінчення загальні танці.**

О численну участь запрашає
15-17 ВИДІЛ.

NEW YORK, N. Y.

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ
— відбудеся —
в неділю, дня 22. мая 1921 р.
в гали Парохіяльній, 28 East 7th St., New York.

Возьмуть участь:
Український Хор в Ню Йорку під управою Теодора Онуфрика;
п. Михайло Зазуляк;
п-а Ольга Куликівна;
Знане „Trio" з американської **музичної школи.** 16-17

Початок точно о годині 8-ій вечер.
ВСТУП 50 ЦЕНТІВ.

Проситься місцевих і замісцевих Вп. Родимців прибути численно, а не пожалуєте, бо програма богата а й гарна. — КОМІТЕТ.

NEW YORK, N. Y.

Тов. Теребовельська Поміч в Ню Йорку, Н. Й., устроює **ВЕЛИКИЙ БАЛЬ в суботу, дня 21-го мая 1921 р.** в Liberty Hall, 255 East Houston St., **New York City.** Початок о годині 7. вечер. Вступ 40 центів.

Родимці! По праці належиться кождому відпочинок і забава! Приходітьже, Родимці, на наш баль, просимо сердечно, а певно будете вдоволені.
16-17 КОМІТЕТ.

NEW YORK, N. Y.

Заходом **тов. Запорожської Січи** в Ню Йорку, Русько Укр. Театр відограє театральне представленне **„СТЕПОВИЙ ГІСТЬ"**, драма в 5. діях, в **неділю, дня 22. мая 1921 р.** в Українськім Народнім Домі, 217-19 E. 6th St., New York, N. Y. Режісер Карпович. Початок о год. 6-ій вечер. Вступ $1.00, 75 і 50 цнт. 15і17

На се представлення запрошується всіх Родимців. На представленню принимаємо до тов. Запорожська Січ без вступного, а до У. Н. Союза після приписів статута.

Виділ тов. Зап. Січи.